

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Norjan Valtioneuvosto

Ineqi Kielsen, Irene Johansen, Karin Gaardsted,
Knut Storberget, Suzanne Svensson
Pohjoismaiden neuvosto
Ved Stranden 18
1061 København K

Viitteenne

Viittemme

Päivämäärä

17/49-

6. helmikuuta 2017

Vastaus kirjalliseen kysymykseen E 33/2016 renkaista ja maaleista irtoavista mikromuovipäästöistä

Mikromuovin aiheuttama ympäristöhaaste on kaikkien Pohjoismaiden asialistan kärjessä, ja se on tärkeä teema myös pohjoismaisessa yhteistyössä. Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisuudessa on laadittu muun muassa mikromuovia koskevia useita tutkimusraportteja. Mikromuovin leviäminen on vakava ympäristöongelma, ja meriympäristöön päätyy vuosittain suuria määriä monista eri lähteistä peräisin olevaa mikromuovia. Tarvitsemme lisätietoa sekä mikromuovin leviämisestä että sen vaikutuksista. Se kuitenkin tiedetään, että mikromuovi siirtyy meressä ravintoketjuun ja että se voi sisältää ympäristömyrkyjä ja siten vaikuttaa niiden leviämiseen. Mikromuovipäästöt kasvavat, ja vallitsee laaja yksimielisyys siitä, että tarvitaan toimenpiteitä, joilla päästöjä voidaan rajoittaa sekä kansainvälisellä tasolla että yksittäisissä maissa.

Norjassa on viime vuosina tutkittu maalta peräisin olevia mikromuovin leviämislähteitä. Tutkimukset ovat osoittaneet autonrenkaiden ja maantiepölyn olevan suurimpia lähteitä, minkä jälkeen tulevat tekonurmiin käytettävä kumirouhe, maalit, tekstiilit ja muovipelletit. Näistä lähteistä leviävien mikromuovipäästöjen vähentämistä pidetään tärkeänä, ja 20. joulukuuta 2016 Norjan ympäristöministeriö julkaisi arvion mikromuovin leviämistä vähentävistä mahdollisista toimista.

Renkaista peräisin olevan mikromuovin leviämisen estämiseksi ehdotetaan muun muassa mikromuovia sisältävän maantiepölyn poistamista lisäämällä maanteiden pesua ja tutkimalla mahdollisuutta puhdistaa maanteiden hulevesi. Maaleista leviävän mikromuovin estämiseksi ehdotetaan muun muassa, että tutkitaan mahdollisuuksia asettaa vaatimuksia pienvenesatamien vajoveden keruulle ja puhdistukselle, ja pilottiprojektin käynnistämistä veneiden ympäristöystävällisestä kunnossapidosta, jotta voidaan vähentää myrkkymaalien käyttöä huvialuksien kunnossapidossa. Ehdotuksissa on myös jäte- ja hulevesien mikromuovipäästöjen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä.

Toimenpidearviossa huomautetaan myös, että on tärkeää arvioida, voidaanko mikromuovipäästöjä aiheuttavia tuotteita suunnitella tavalla, joka vähentää päästöjä. Renkaiden ja maalien kohdalla on arvioitava mahdollisuutta siirtyä ympäristöystävällisempiin materiaaleihin sekä sitä, voidaanko näiden tuotteiden kestävyyttä parantaa. Arviossa todetaan, että tällaista tuotekehittelyä tulisi seurata kansainvälisellä tasolla, mutta on kuitenkin vielä arvioitava, miten tämä tulisi tehdä ja mitkä foorumit soveltuisivat siihen parhaiten.

Norjassa laadittu toimenpidearvio on tärkeää työtä mahdollisten toimenpiteiden tunnistamiseksi, ja Norjan viranomaiset tulevat lähiaikoina ottamaan kantaa siihen, miten ehdotuksia seurataan ja mitä niistä priorisoidaan jatkotyössä. Ehdotettujen toimenpiteiden seuranta tulee myös olemaan teemana suurkäräjillä ennen kesää esiteltävässä selonteossa. Se koskee jätepolitiikkaa ja kiertotaloutta, ja siinä nostetaan tärkeinä aiheina esiin mikromuovi ja merien saastuminen.

Ruotsin hallitus päätti elokuussa 2015 antaa luonnonsuojeluvirastolle tehtäväksi tunnistaa tärkeimmät meriin joutuvien mikromuovihiukkaspäästöjen lähteet Ruotsissa ja pyrkiä vähentämään näistä lähteistä peräisin olevia mikromuovipäästöjä. Analyysin piiriin kuuluvat toimeksiannon mukaisesti muun muassa pakkausmateriaalit, kemialliset tuotteet, muovikuidut ja tekstiilit, rakennusmateriaalit, maatalouden muovit, renkaat ja tekonurmet. Lähteisiin kohdistuvien toimenpiteiden lisäksi toimeksiantoon kuuluu myös ehdottaa mikromuovien leviämiskanavia koskevia toimia. Toimeksiannon määräaika päättyy 15. kesäkuuta 2017.

Islannin kansallinen jätteentorjuntastrategia sisältää tärkeänä osa-alueena muovijätteen vähentämisen. Ensimmäinen askel on kiinnittää huomio kertakäyttöisten muovipussien käyttöön. Vuonna 2016 laadittiin toimintasuunnitelma, jossa on konkreettisia tavoitteita muovipussien käytön vähentämiseksi. Toimintasuunnitelma perustuu tiiviiseen yhteistyöhön Islannin kaupan ja palvelualan ammattiliiton kanssa. Seuraava askel on laatia kattavampi strategia muovijätteen vähentämiseksi ennen vuotta 2020. Autonrenkaiden aiheuttaman mikromuovijätteen määrästä ja leviämisestä ei ole tutkimuksia, mutta sen arvioidaan olevan samalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa. Sama koskee maaleja.

Tanskassa on toteutettu kaksi hanketta, joiden avulla on kartoitettu mikromuoviesiintymiä ja niiden tärkeimpiä lähteitä. Lisäksi ympäristöteknologian kehittämis- ja esittelyohjelma (MUDP) tukee neljää projektia, jotka koskevat teknologian kehittämistä mikromuovien puhdistamiseksi jätevesistä.

Tanskan ympäristö- ja elintarvikeministeri kääntyi keväällä 2016 EU:n ympäristökomissaarin puoleen ja kehotti ottamaan käyttöön mikromuovikiellon kosmeettisissa valmisteissa.

Suomessa on tekeillä useita tutkimuksia suomalaisten vesistöjen ja Itämeren mikromuoviesiintymistä. Suomen ympäristökeskus käynnistää keväällä hankkeen, jossa tutkitaan, mitä pintaveden mikromuovi sisältää. Ensimmäisten tulosten arvioidaan olevan saatavilla kesällä 2018. Helsingin yliopistossa on jo tutkittu pintaveden ja lumen mikromuovien sisältöä. Toistaiseksi saaduissa tuloksissa mikromuovien lähteiksi on löydetty bitumi (asfaltin sidonta-aine) ja tiemaalit.

Näistä lähteistä peräisin olevien mikromuovipäästöjen vähentämistoimenpiteistä päätetään tutkimustulosten valmistuttua. Ympäristökeskus käynnistää kuitenkin jo keväällä vuoropuhelun renkaiden valmistajien kanssa. Joutsenmerkin takana oleva ympäristömerkkilautakunta on keskustellut

maaleja koskevasta ongelmakentästä ja todennut, että lateksimaalin kulumisen kriteerejä on vaikea määritellä. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää öljypohjaisia maaleja, mutta niilläkin on ympäristö- ja terveyshaittoja.

Kussakin Pohjoismaassa arvioidaan tällä hetkellä, miten mikromuovin aiheuttamia haasteita tulisi seurata kansallisesti. Samanaikaisesti kyse on maailmanlaajuisesta ympäristöongelmasta, ja on tärkeää seurata haastetta myös eurooppalaisella ja globaalilla tasolla. Norja aikoo ottaa 2. toukokuuta 2017 järjestettävän Pohjoismaiden ympäristöministerien kokouksen esityslistalle merien saastumisen ja mikromuovin. Kokouksessa on tarkoitus keskustella mahdollisista toimenpiteistä mikromuovin leviämisen vähentämiseksi.

Terveisin

Vidar Helgessen